

KESKKONNAAMET

After-LIFE kava

Ranniku LIFE / CoastNet LIFE

LIFE 17 NAT/FI/000544

Teemad

- Projekti teave ja tutvustus
- Projekti põhitulemused
- Jätkukava projektile järgnevals ajaks
- After-LIFE meetmete eelarvestamine

Projekt on saanud rahastust Euroopa Liidu LIFE programmist. Materjali sisu peegeldab autorite seisukohti ning Euroopa Komisjon ega CINEA (Euroopa kliima-, infrastruktuuri- ja keskkonnaküsimuste rakendusamet) ei vastuta selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

7 aastat koostööd rannikulooduse tervendamiseks maismaal ja merel

- Ühiste jõududega taastasime ranniku- ja saarestikualade olulisi elupaiku nagu nõmmed, rannaniidud, lehtpuusalud ja karjamaad Soomes Perämerest Hanko saarestikuni ning Eesti põhjarannikul.
- **Projekti juht:** Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland
- **Partnerid:** Keskkonnaamet (Estonian Environmental Board, EEB), Town of Raahe, Town of Rauma, City of Tallinn (EDT), City of Turku, University of Turku, Centre for Economic Development, Transport and the Environment, Southwest Finland, WWF Finland
- **Projekti kestus:** 1.8.2018-31.3.2025
- **Eelarve:** 8,7 milj €, millest 60% ELi vahenditest.

Soome ja Eesti rannikualad ja saarestikud hõlmavad eriilmelisi piirkondi, kus elutseb mitmeid ohustatud liike ja paikneb kliimamuutustele tundlikke elupaiku. Lagedad nõmmed, niidud ja lindudele olulised alad on kahanenud karjatamise lõppemise, eutrofeerumisest tingitud veekogude kinnikasvamise ja võõrliikide leviku tõttu.

Toimivas elupaikade võrgustikus on liigid võimelised liikuma ühest piirkonnast teise. Võrgustiku korrastamine on eriti oluline nüüd ja tulevikus, mil kliimamuutused loodusele reaalselt mõju hakkavad avalduma. Põhja-lõunasuunaline terve ja heas seisukorras elupaikade võrgustik aitab liikidel liikuda uutesse elupaikadesse, kui lõuna pool elutingimused liiga kuumaks või kuivaks muutuvad.

Ranniku Natura alade kvaliteeti parandati looduse tervendamise teel

1/2

- Taastati:

- Pärandbiotoope 836 hektarit
 - Lehtpuusalusid 248 hektarit
 - Kuivalasid 217 hektarit
 - Avatud elupaiku meresaarestikus 111 ha
 - Apolloliblikate elupaiku 42,5 ha
 - Jõgesid 5,2 kilomeetrit ja esmakordselt Eestis aidati taastada kriitiliselt ohustatud ebapärlikarbi populatsiooni.
- Invasiivseid võõrliike tõrjuti üle 140 suurusel alal
 - Rajati 81 ha uusi kaitsealasid
 - Töödel osales üle 650 vabatahtlikku. Kokku 52 laagrit ja 241 päeva Soomes ja Eestis.

Foto: Jani Virtanen

Ranniku Natura alade kvaliteeti parandati looduse tervendamise teel 2/2

- Lisaks:
 - Taastasime pilootprojekti korras Täktomilahti lahe (72 ha)
 - Koostasime ja uuendasime kokku viis taastamis- ja kaitsekorralduskava Soomes ja Eestis (Saaristomeri, Perämeri, Kolga laht, Paljassaare, Aegna)
- Soomes ja Eestis korraldatud looduskoolid, loodusrajad, infoüritused ja näitused andsid avalikkusele teavet rannikulooduse kohta. Projekti raames anti välja videoid jm teabematerjale keskkonnateadlikkuse kasvatamiseks.
- Taastamismeetmed hõlmasid 22 looduslikku elupaigatüüpi (elupaigadirektiivi I lisas nimetatud looduslikud elupaigad). Näiteks avamere laiud ja saared.

Foto: Nina Puistovaara

Jätkukava projektile järgnevaks ajaks

- Peale projekti jätkatakse järgmiste meetmetega:
 - **C1 Pärandbiotoopide taastamine**
 - **C4 Lehtpuusalude taastamine**
 - **C5 Kuivade alade taastamine**
 - **C6 Võõrliikide tõrjumine**
 - **C8 Talgud ja vabatahtlik töö**
 - **C10 Ebapärlikarbi kasvatus ja magevee elupaikade taastamine**
 - **D1 Taastamismeetmete mõju seire**
 - **E1 Teavitustöö**
 - **E2 Loodusrajad ja linnuvaatlustorn**
 - **E3 Keskkonnakasvatus**

C1 Pärandbiotoopide taastamine 1/4

- Pärandbiotoopide taastamismeetmed Lahemaal (objekt 40) on oluliselt parandanud ala ökoloogilisi tingimusi ja bioloogilist mitmekesisust. Projekti esmatähtis tulemus on looduslike elukeskkondade taastamine, veekogude seisundi parandamine ning taime- ja loomapopulatsiooni tugevdamine.
- Taastamismeetmete pikaajalise mõju tagamiseks vajavad mitmed meetmed jätkuvat toetamist ja haldamist. After-LIFE kava keskendub nendele peamistele arendusobjektidele: lga-aastane karjatamine ja niitmine
- Regulaarse karjatamise või niitmiseta kasvaksid taastatud maastikud kiiresti täis, mis tooks kaasa loodusliku mitmekesisuse vähenemise ja elukeskkonna kvaliteedi halvenemise. Kohalike talupidajate ja maaomanikega sõlmitakse lepinguid karjatamise jätkamiseks. Rahastamise säästvaks majandamiseks tagab ÜPP (ühine põllumajanduspoliitika).
- Taastatavate alade laiendamine: Ökoloogiliste sidemete ja jätkusuutlikkuse parandamiseks tuleb taastada rohkem kahjustunud alasid. Keskkonnaamet otsib ja tuvastab koostöös maaomanike ja keskkonnakaitseorganisatsioonidega aktiivselt uusi taastatavaid alasid, et projekti mõju suurendada.
- Lahemaa taastatud aladel on endiselt vaja tegutseda töö tulemuste säilitamiseks ja parandamiseks. Neid alasid hooldatakse igal aastal karjatamise või niitmise teel.
- **Vastutaja: Keskkonnaamet (EEB)**

Foto: Matis Mägi

C1 Pärandbiotoopide taastamine 2/4

- Praeguse projektiga seoses juhindub Paljassaare (objekt 38) tegevus paljuski 2019. aastal avaldatud hoiuala kaitsekorralduskavast (2020-2029). Uus kava peaks koostatama 2029. aastal.
- Karjatamine algas Paljassaares 2024. aastal. Poolloodusliku koosluse taastamine ja hooldamine on eluliselt tähtis ja pidev tegevus. Rannaniitusid on taastatud pidevalt ja taastamine/hooldamine toimub karjatamise ja roo niitmise teel.
- Kavas on ka Suur-Paljassaare kuivade rohumaa taastamine, kaasa arvatud jumalakäpa (*Orchis mascula*) koosluse hooldamine 2025. aastal. Lisaks konnade kudemistiikide taastamine 2025. aastal.
- Meetmed Aegnal (objekt 41) juhinduvad paljuski ala kaitsekorralduskavast 2022-2031 (avaldatud 2021), mis sisaldab Aegna loodusmaja kontseptsiooni uuendamist ja nahkhiirte elupaikade inventuuri (III prioriteet).
- Projektile järgnevate tegevuste hinnanguline eelarve on umbes 75 000 eurot.
- **Vastutaja: Tallinna linn (EDT).**

Foto: Eret Hiimäe

C1 Pärandbiotoopide taastamine 3/4

- Karjatamine jätkub Rauma saarestikus (objekt 19). Karjatamislepingud on sõlmitud kuni 2028. aasta kevadeni. See tagab, et karjatamine jätkub vähemalt 2028. aastani. Karjatamist häirib siiski huntide asustuse võimalik tekkimine saarestikus. Selles osas, mida karjatamisega ei suudeta kontrolli all hoida, kannab eriti Nurmese saarel roostike niitmise hoolt Rauma linn. **Vastutaja: Town of Rauma**
- Ruissalos (objekt 12) ja Rauvolanlahtis (objekt 13) hooldati projekti ajal pärandmaastikke, eemaldades ja pügades põõsaid, ja lisaks niideti Rauvolanlahti Natura 2000 alal sinna levinud roostik. Pidev hooldamine on pikas perspektiivis oluline, et pärandmaastikud püsiks avatuna. Pärandmaastikke hooldatakse pärast projekti peamiselt raadamise ja niitmise. **Vastutaja: City of Turku**
- Pärandbiotoopide taastamine jätkub Raahes (objekt 34) ajakohastatud kava järgi, mis on praegu Raahe linnas väljatöötamisel ja peaks valmima suvel 2025. Raahe saarestiku Natura 2000 ala uut taastamis- ja kaitsekorralduskava hakati välja töötama väljaspool CoastNet LIFE projekti, aga selles kasutati ära projekti kogemusi. Näiteks sisaldab uus kava lisaks pärandbiotoopidele ka tegevusi võõrliikide tõrjumiseks. Uues kavas kasutati projekti käigus ellu viidud Raahe saarestiku looduse taastamise kava. Pärandbiotoopide taastamine ja hooldamine jätkub ajakohastatud kava järgi. **Vastutaja: Town of Raahе**

Foto: Kustaa Elsilä

C1 Pärandbiotoopide taastamine 4/4

- Pärandbiotoopide jätkuv taastamine on otsustava tähtsusega. Niitude ja metsakarjamaade taolised pärandmaastikud on Soomes eriti ohustatud osa loodusest. Põllumajanduses toimunud muutuste tõttu on niitude kasutamisest loobutud ja nende pindala on vähenenud. Niidud vajavad pidevat hooldamist, et need võssa ei kasvaks.
- Soomes hooldatakse praegu karjatamisega või muul viisil umbes 30 000 hektarit pärandmaastikke. Soome metsaameti (Metsähallitus) loodusteenuste struktuuriüksus (Luontopalvelut) hooldab hetkel umbes 6000 hektarit pärandmaastikke karjatamise ja muude meetmete abil.
- Metsaameti loodusteenuste üksuse eesmärk on taastada 2025. aastal 300 hektarit pärandbiotoope. Pärandbiotoopide osas on 2025. aastal põhirõhk juba hooldataval objektidel, millega soovitakse tagada nende jätkuv hooldamine. Objektidel teostatakse muu hulgas täiendavaid raadamisi. Tegutsetakse koostöös karjatatavate loomade omanikega. 2025. aastal on kavas taastada pärandbiotoope näiteks Pohjanmaa saarestikus (Luoto, Uusikaarlepyy, Kristiinankaupunki), Merenkurkku Valassaartel ja Selkämeri rahvuspargis (mh Kalla ja Pohjan Bokreivi saartel).
- Pärandbiotoopide taastamist rahastatakse peamiselt Helmi elupaikade programm kaudu. Helmi programmis on loodusteenuste üksuse lõppeesmärk taastada 2030. aastaks täielikult 4000 hektarit pärandbiotoope (2024. aastal oli lõppeesmärgist täidetud 31%).
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Jussi Helimäki

C4 Lehtpuusalude taastamine

- Turus Ruissalo saarel (objekt 12) asuvad Soome suurimad looduslikud tamme- ja lehtpuumetsad, mis pakuvad elupaika suurele hulgale nõudlikele ja ohustatud liikidele. Seire ja hooldusmeetmete jätkumine pika aja jooksul on oluline, et tagada tammede uuenemine ja väärtuslikele liikidele soodsate elutingimuste säilimine.
- Pärast projekti lõpetamist hooldustööd jätkuvad. Metsade hooldamise käigus vabastatakse tammedele kasvuruumi, vähendades tammede ümbrusest mh kaski, haabu ja vahtraid. Lehtpuusaludest eemaldatakse kuuski.
- Metsakooslusi, mis ei kuulu Natura elupaigatüüpide hulka, hooldatakse tamme ja lehtpuid ning loodusliku metsa struktuuri eelistades ja toetades. Kooslusest eemaldatakse võõrpuid ja -põõsaid. Hooldust tehakse talvel ja langetatud puud jäetakse maastikule lagupuuks.
- **Vastutaja: City of Turku**
- Loomulikult jätkub projekti raames taastatud lehtpuusalude hooldamine koos pärandbiotoopide hooldamisega, sest lehtpuusalud on sageli pärandmaastike lahutamatu osa. Peamine hooldusmeede on lehtpuude ja sarapuupõõsaste eelistamine (nt objekt 25, Vuorelanmäki).
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Emma Kosonen

C5 Kuivade alade taastamine

- Vaja on pidevalt jälgida ning eemaldada männid ja kadakad, et vältida puuliikide liigset levimist taastatud aladel (objektid 39 ja 40). Kavandatud eemaldamist teostatakse vähemalt üle aasta, et maastik püsiks avatuna, ja toetatakse tasakaalus ökosüsteemi.
- **Vastutaja: Keskkonnaamet (EEB).**
- Taastatud kuivade alade (objekt 21, Saaristomeri), mida samuti jälgitakse, hooldamine jätkub järgnevatel aastatel karjatamisega. Nõmmealade hooldamine jätkub 10-15 aastat, põletades ala uuesti. Soovimatute liikide, näiteks jäneskastiku kontrolli all hoidmine eeldab edaspidi niitmist ja karjatamist.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Riina Martverk.

C6 Võõrliikide tõrjumine 1/3

- Projekti Ranniku LIFE eesmärk võõrliikide tõrjumisel oli võtta olukord kontrolli alla, vabaneda võõrliikide olemasolevatest populatsioonidest ja jätkata pärast projekti lõppemist tööd näiteks vabatahtlike abil. Võõrliikide tõrjumine jätkub paljudel objektidel järgmiselt:
 - Kurdlehise kibuvitsa (*Rosa rugosa*) tõrjumine jätkub vabatahtlike abil Paljassaares (objekt 38). **Vastutaja: Tallinna linn (EDT).**
 - Kolga lahe (objekt 39) väikesaartel on vaja võõrliikide pidevat järelevalvet ameerika naaritsa ja kährikkoera tõttu. Võõrliikide tõrjumise jätkamine on oluline, et oleks võimalik pesitsevaid linde kaitsta ja ala ökoloogilist tasakaalu säilitada.
 - Ameerika naaritsa ja kährikkoera populatsiooni kontrolli all hoidmine aitab kaitsta kohalikke linnu- ja loomaliike, kes võivad saagiks langeda. Nende kahjulike kiskjate kõrvaldamine soodustab kohaliku fauna, eriti pesitsevate lindude olukorra paranemist. Tõrjemeetmete ja seire jätkumine tagab, et varasemad taastamismeetmed ei satu kahjulike liikide surve all ohtu.
Vastutaja: Keskkonnaamet (EEB).

Foto: Katri Lehtola

C6 Võõrliikide tõrjumine 2/3

- Turu linn on tõrjunud kahjulikke võõrliike palju aastaid ja nende meetmete jätkuv rakendamine igal aastal on oluline ka edaspidi, et võõrliikide levikut piirata ja juba saavutatud tulemusi hoida. Projekti CoastNetLIFE raames (objektid 12 ja 13) tõrjus Turu näiteks kurdlehist kibuvitsa (*Rosa rugosa*) ja verevat lemmmaltsa (*Impatiens glandulifera*) ning kõrvaldas kahjulikke kiskjaid nagu mingid ja kährikud.
- EL ja riiklikku nimekirja kuuluvaid võõrtaimeliike tõrjutakse igal aastal eesmärgiga kõrvaldada nende populatsioonid täielikult. Kahjulikke võõrpuuliike tõrjutakse muude looduse taastamisega seotud tööde ja alade korrastamise käigus. **Vastutaja: Turu linn.**

Foto: Meelis Linnamägi

C6 Võõrliikide tõrjumine 3/3

- Metsaameti loodusteenuste üksus (Metsähallituksen Luontopalvelut) jätkab kurdlehise kibuvitsa tõrjumist pärast projekti lõppemist.
- Metsaameti kasutatavad meetodid hõlmavad labidaga või masinaga kaevamist, presendiga katmist, närstitamist ehk taime roheliste osade eemaldamist kolm korda suve jooksul ning keemilist tõrjumist glüfosaadiga, mis on osutunud kõige tõhusamaks tõrjemeetodiks.
- Näiteks Pohjanmaa rannikul ja saarestikus eemaldatakse 2025. aastal mai lõpust septembri keskpaigani hinnanguliselt 450-600 kurdlehise kibuvitsa populatsiooni. Alad, kust Luontopalvelut kurdlehise kibuvitsa eemaldab, on ära toodud Metsaameti veebilehel https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2025/05/helmi_kurturuusu_kartat.pdf
- Hävitatud populatsioonide seemnepangast tärkavad kibuvitsataimed hävitatakse iga 2-3 aasta järel.
- Maaomanikelt heakskiidu saanud kurdlehise kibuvitsa tõrjumine jätkub riigi kulul eesmärgiga hävitada kõik populatsioonid.
- Kurdlehise kibuvitsa uute populatsioonide ilmumist jälgitakse edaspidi erinevate vabatahtlike (linnuvaatlejad, kanuusoitjad jne) abil ning Metsaameti teiste saarestikus tehtavate tööde käigus. Avastatud populatsioonid hävitatakse.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Meelis Linnamägi

C8 Talgud ja vabatahtlik töö

- Vabatahtlikud tegid projekti Ranniku LIFE raames olulist tööd looduse taastamiseks: kokku 52 laagris Soomes ja Eestis. Vabatahtlikud tegid väärtuslikku tööd võsastunud niitudel, nõmmedel ja linnusaartel kokku 8526 inimtööpäeva ulatuses.
- Talgulaagrid objektidel pakuvad lisaks elupaikade taastamisele suurepärase võimaluse keskkonnakasvatuseks ning osalejate ja meedia teadlikkuse suurendamiseks.
- Soomes korraldas talgulaagreid valdavalt Maailma Looduse Fond WWF (19 laagrit). WWFi eesmärk on kasutada vabatahtlike tööd võimalikult tõhusalt looduse hüvanguks. Laagrid korraldatakse eelkõige kohtades, kus vabatahtlike töö on kõige kulutõhusam variant ja kuhu näiteks maastiku eripära või kõrvalise asukoha tõttu ei pääse masinatega ligi.
- Pärast projekti Rannikko-LIFE lõppu jätkuvad WWFi korraldatavad talgulaagrid heas koostöös Metsaameti loodusteenuste üksusega. Näiteks on järgmised talgulaagrid kavandatud koos Metsaameti loodusteenuste üksusega 2025. aasta suvel.
- Talgulaagrid on kavandatud ka aastaks 2026 projekti Priodiversity-LIFE raames.
- Metsaameti loodusteenuste üksus on kavandanud talgulaagreid ka koos teiste ühingutega, näiteks Soome looduskaitseliidu Päril-Soome osakonnaga.
- **Vastutaja: WWF, Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Teemu Niinimäki

C10 Ebapärlikarbi kasvatamine ja magevee elupaikade taastamine

- Lahemaal (objekt 40) jätkatakse ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) kasvatamist ja elupaikade taastamist LIFE Revives projekti raames. Nende meetmete peamine eesmärk on parandada tingimusi ebapärlikarbi elupaigas, et paljunemine toimiks edukalt ja ellujäämiseks vajalikud tingimused oleksid tagatud. Peamine on nende meetmete juures kopratamiste eemaldamine, mis on pidev protsess.
- Ebapärlikarbid vajavad erilist elukeskkonda, näiteks kindlat jõepõhja ja puhast vett. Edaspidised meetmed hõlmavad setete pidevat ohjastamist, takistuste eemaldamist ja vee kvaliteedi parandamist ebapärlikarbi populatsioonile ideaalsete tingimuste tagamiseks.
- Milleks on vaja jätkumeetmeid? Jõe veekvaliteet ei ole ebapärlikarpide ellujäämiseks piisavalt hea. Noori ebapärlikarpe kasvatatakse kõigepealt Põlula kalakasvanduse laboris ja toimetatakse seejärel tagasi jõkke. See on pikk protsess (hinnanguliselt vähemalt 10 aastat).
- Pärast projekti Ranniku LIFE lõppu tegutsetakse vastavalt ebapärlikarpide kasvatamise plaanile ja jälgitakse jões noori ebapärlikarpe. **Vastutaja: Keskkonnaamet (EEB).**

*Fotol Pudisoo jõkke rajatud
konstruktsioonid, mis muudavad
keskkonna ebapärlikarbile sobivamaks.*

Foto: Tõnis Relvik

D1 Taastamismeetmete mõju seire 1/3

- Objektide seire peamine eesmärk on kindlaks teha, kas elupaikade taastamine ja võõrliikide eemaldamine on toonud kaasa elupaikade omaduste ennistamise, suurendanud Natura 2000 elupaikade esindatust ning tugevdanud elupaikade võrgustikku ja parandanud kahanevate liikide olukorda.
- Projekti Ranniku LIFE eesmärk oli jälgida tervikuna taastamismeetmete mõju kõikidel objektidel, tehes esimese külastuse enne taastamist ja teise 2-4 aastat pärast meetmete rakendamist.
- Soomes on seiretulemuste kohaselt valdav osa jälgimise all olevatest objektidest pärast taastamist suurepärases seisukorras. Looduse taastamine on oluliselt parandanud projekti CoastNetLIFE elupaikade olukorda. Ka Eestis on suurem osa projektiga hõlmatud aladest nüüd suurepärases seisukorras, liigitatud 'A'-klassi. Taastamismeetmed on oluliselt parandanud elupaikade olukorda.
- Soomes jõuti osa taastamismeetmetega lõpule aastatel 2023-2025. Seetõttu teostatakse taastamisjärgset üldist seiret pärast projekti lõppu.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Foto: Lena Wargén

D1 Taastamismeetmete mõju seire 2/3

- Soomes jälgitakse pärandbiotoopide taastamist riigimaadel taastamise iga-aastase dokumenteerimise teel ja taimeliikide jälgimiseks on loodud alalistel katsealadel põhinev seirevõrgustik.
- Soontaimede jälgimine projekti käigus taastatud, karjatamisega jätkuvalt hooldatavatel objektidel ja kontrollimiseks kasutatud objektide katsealadel jätkub osana Metsaameti loodusteenuste üksuse üleriigilisest liikide seirevõrgustikust pärandmaastikel. Seiret teostatakse iga 5 aasta järel.
- Projekti objektidel ja nende võrdlusaladel on kokku 23 katseala (7 projekti objekti ja lisaks kontrollkatsealad). Nendel on kavas teha kuni 2030. aastani väljavõtteline uuring hinnanguliselt 2 korda. Kokku tehakse seega 46 katseala uuringut.
- Umbkaudse hinnangu kohaselt on kulud aastani 2030 umbes 100 000 €.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

D1 Taastamismeetmete mõju seire 3/3

- Ranniku Life taastamismeetmete mõju jälgimine apolloliblikate elupaikades.
- Projekti Ranniku Life objektidel on tehtud mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) elukeskkonna parandamisele suunatud taastamistöid, näiteks harvendatud võsastunud metsakarjamaid, tarastatud alasid metskitsede eest ja korraldatud karjatamist. Apolloliblikaid on seni loendatud sama metodoloogia järgi aastatel 2019, 2020, 2021 ja 2023. Seiret jätkatakse sama loendusmeetodit kasutades kolmel objektil iga kahe aasta järel vähemalt 2029. aastani, vajadusel ka kauem.
- Projekti Ranniku Life raames taastatud apolloliblikate elupaikade seirekava:

Year	Explanation	Status
2019	counting, 1 (preliminary counting)	done (2 sites)
2020	counting, 2	done (all 3 sites)
2021	counting, 3	done (all 3 sites)
2023	counting, 4 (monitoring after the measures)	done (all 3 sites)
2025	counting, 5 (monitoring after the measures)	arranged (all 3 sites)
2027	counting, 6 (monitoring after the measures)	planned (all 3 sites)
2029	counting, 7 monitoring after the measures)	planned (all 3 sites)
≥2031	counting, 8, etc. monitoring after the measures)	if necessary (all 3 sites)

- Kolme objekti seire hinnanguline kulu aastatel 2025, 2027, 2029: 5000–6000 € / seireaasta.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

E1 Teavitustöö

- [Projekti veebilehte](#) haldab Metsaameti loodusteenuste üksus vähemalt viis aastat pärast projekti lõppu. See võimaldab avalikkusel tutvuda looduse tervendamise kavade ja muude projekti käigus loodud materjalidega.
- Veebilehelt leiab ka projekti tulemused ja plaanid projektijärgseks ajaks, mis on koondatud väljaannetesse „Layman's report“ ja „After-LIFE-plan“ (soome, eesti ja inglise keeles).
- Projekti käigus valminud [Ranniku LIFE-videod](#) on samuti veebilehel kättesaadavad.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland**

Muud meetmed pärast projekti lõppemist:

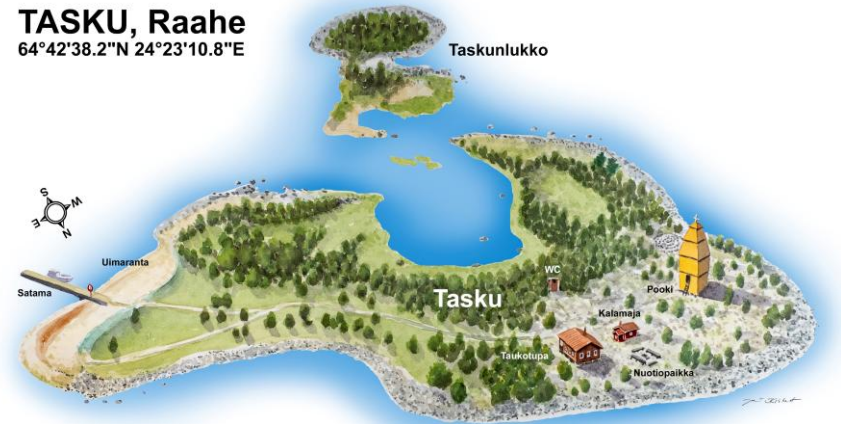
- Viidad paigaldatakse 2025. aastal ja uute hoonete infotahvlid aastatel 2025-2026.
Vastutaja: Tallinna linn (EDT).

E2 Loodusrajad ja linnuvaatlustorn 1/2

- Projekti Ranniku LIFE käigus rajatud loodus- ja teadusrajad asuvad Pähkinämaal, Taskus ja Seilis. Loodusraja külastajad saavad teavet Natura 2000 alade ja projekti meetmete kohta. Loodusrajad on vajalikud ka selleks, et kaitsta objektidel õrna loodust.
- Hooldust ja võimalikke parandustöid tehakse loodusradadel vastavalt vajadusele.
- **Vastutaja: Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland, City of Turku, University of Turku**

TASKU, Raahe
64°42'38.2"N 24°23'10.8"E

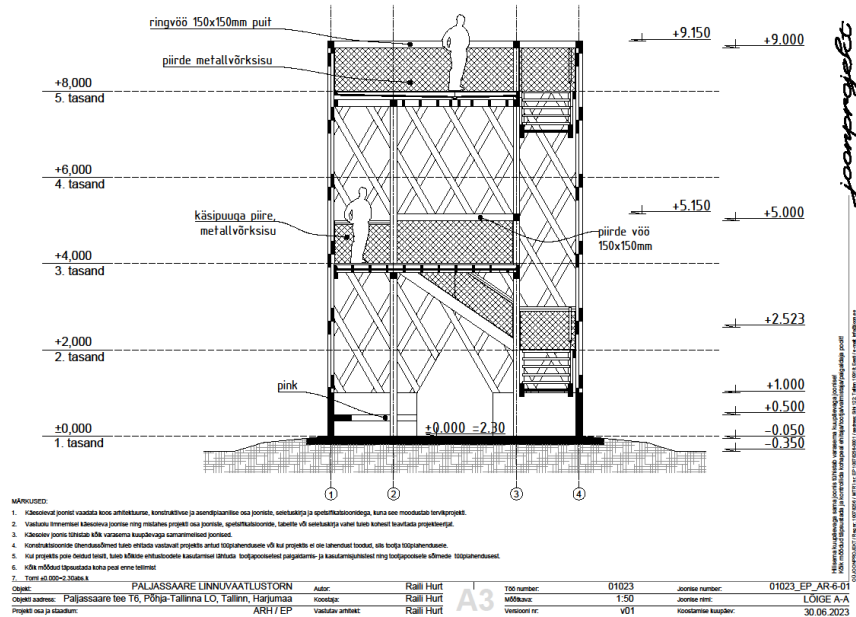

Illustratsioon: Jari Kostet

E2 Loodusrajad ja linnuvaatlustorn 2/2

- Paljassaare linnualal (objekt 38) asub linnuvaatlustorn. Kavas on asendada olemasolev puidust linnuvaatlustorn pärast üldplaneeringu vastuvõtmist uue torniga (aastatel 2026-2027). Kuna uue linnuvaatlustorni ehitamine ei saanud projekti käigus teoks, valmib see hiljem koos torni lähedusse paigaldatava spetsiaalse infotahvliga.
- Torni projekt on valmis ja ehitust saab alustada kohe, kui piirkonna üldplaneering on vastu võetud.
- Paljassaare linnuvaatlustorni uuendamise (2026) hinnanguline eelarve on 200 000 eurot.
- **Vastutaja: Tallinna linn (EDT).**

E3 Keskkonnakasvatus

- Keskkonnaamet töötas välja looduskaitsega seotud keskkonnakasvatuse paketi õpilastele ja sidusrühmadele ning pani kokku teisaldatava näituse. Kõik näituse osad on suunatud põhikooli vanemale astmele ja gümnaasiumiõpilastele, aga sobivad ka täiskasvanutele. Näituseeksponaadid on ilmastikukindlad ning neid võib kasutada nii sise- kui välistingimustes. See muudab näituse interaktiivseks ja see jõuab suurema hulga inimesteni.
- Pärast LIFE-projekti lõppu tutvustatakse looduskaitsemeetmeid praktiliste programmide kaudu erinevatel üritustel vabas õhus ja koolide õppekäikudel üle Eesti.
Vastutaja: Keskkonnaamet (EEB).
- Turu linn ehitas looduskooli õuele kerge paviljoni ning tiigikaldale tugeva paadisilla, mis on tugipunktiks laste õppel väljaspool kooli ruume. Ruissalo looduskooli tegevus jätkub ning projekti raames ehitatud paviljon ja paadisild toetavad looduskooli tegevust ka pärast projekti lõppu. Paviljoni ja paadisilda hooldatakse ja parandatakse vastavalt vajadusele.
Vastutaja: City of Turku.

Foto: Riina Martvek

After-LIFE meetmete eelarvestamine 1/4

€ = <10 000 €
 €€ = 10 000 € - 99 999 €
 €€€ = 100 000 € - 499 999 €
 €€€€ = 500 000 € - 999 999 €
 €€€€€ = >1 000 000 €

Meede	Meetme kirjeldus	Järjepidevus	Vastutaja	Rahastusallikad	Eelarve
C1	Pärandbiotoopide taastamine	Taastatud ala hooldamiseks ja parandamiseks on vaja näiteks karjatamist.	MHPWF, Town of Rauma, Town of Raabe, City of Turku, City of Tallinn (EDT), EEB	MHPWF, Helmi habitats programme, Town of Rauma, City of Tallinn, CAP, City of Turku (Biodiversity Programme, LUMO)	-MHPWF €€€/aasta -Town of Rauma € (kuni 2028. aastani) -Town of Raabe € -City of Turku € -City of Tallinn €€ (kuni 2028. aastani) -EEB €€€
C4	Lehtpuusalude taastamine	Metsi tervendatakse, tehes ruumi tammedele; harvendades valikuliselt kaski, haabu ja vahtraid.	City of Turku, MHPWF	City of Turku (Biodiversity Programme, LUMO) MHPWF	City of Turku €€ MHPWF €€

After-LIFE meetmete eelarvestamine 2/4

€ = <10 000 €
€€ = 10 000 € - 99 999 €
€€€ = 100 000 € - 499 999 €
€€€€ = 500 000 € - 999 999 €
€€€€€ = >1 000 000 €

Meede	Meetme kirjeldus	Järjepidevus	Vastutaja	Rahastusallikad	Eelarve
C5	Kuivade alade taastamine	Vajalik on regulaarne seire ning mändide ja kadakate eemaldamine, et vältida puuliikide liigset levimist taastatud aladel. Meetmed on kavandatud elluviimiseks vähemalt kord kahe aasta jooksul.	EEB MHPWF	EEB	EEB € MHPWF €€
C6	Võõrliikide tõrjumine	Kolga lahe (objekt 39) väikesaartel on vaja ameerika naaritsa ja kährlikkoera populatsiooni pidevat seiret ja tõrjumist. Turu linnas tõrjutakse igal aastal kahjulikke võõrliike eesmärgiga need täielikult eemaldada. Metsaameti loodusteenuste üksus (MHPWF) jätkab kurdlehise kibuvitsa tõrjumist.	EEB, City of Turku, MHPWF	EEB, City of Turku (Biodiversity Programme, LUMO), MHPWF Helmi	EEB € City of Turku € MHPWF €€
C8	Talgud ja vabatahtlik töö	Talgulaagrid korraldatakse eelkõige kohtades, kus vabatahtlike töö on kõige kulutõhusam variant ja kuhu näiteks maastiku eripära või kõrvalise asukoha tõttu ei pääse masinatega ligi.	WWF, MHPWF	MHPWF, WWF, Priodiversity LIFE	MHPWF €€ Priodiversity LIFE €€€ (2024–2031)

After-LIFE meetmete eelarvestamine 3/4

€ = <10 000 €
 €€ = 10 000 € - 99 999 €
 €€€ = 100 000 € - 499 999 €
 €€€€ = 500 000 € - 999 999 €
 €€€€€ = >1 000 000 €

Meede	Meetme kirjeldus	Järgepidevus	Vastutaja	Rahastusallikad	Eelarve
C10	Ebapärlikarbi kasvatus ja magevee elupaikade taastamine	Lahemaal (objekt 40) jätkatakse projekti LIFE Revives raames tööd ebapärlikarbi paljunemise soodustamiseks ja elukeskkonna taastamiseks. Kopratammide eemaldamine on pidev protsess, mida koordineerib Keskkonnaamet.	EEB	EEB/State Forest Management Centre	€€€€
D1	Taastamismeetmete mõju seire	Eestis on projekti objektide tulevane seire kavandatud osana üleriiklikust seirest. Soomes jätkub seire pärast taastamist ka projekti lõppemisel. Taastamismeetmete mõju jälgimine apolloliiklate elupaikades jätkub.	EEB, MHPWF	Estonian Environmental Agency, MHPWF	EEB € MHPWF €€
E1	Teavitustöö	Üks infotahvel uuendatud linnuvaatlustorni juurde; uued teeviidad; infotahvlid / Paljassaare (2025-2026), MHPWF haldab projekti veebilehte.	EDT, MHPWF	City of Tallinn, MHPWF	City of Tallinn € MHPWF €

After-LIFE meetmete eelarvestamine 4/4

€ = <10 000 €
 €€ = 10 000 € - 99 999 €
 €€€ = 100 000 € - 499 999 €
 €€€€ = 500 000 € - 999 999 €
 €€€€€ = >1 000 000 €

Meede	Meetme kirjeldus	Järjepidevus	Vastutaja	Rahastusallikad	Eelarve
E2	Loodusrajad ja linnuvaatlustorn	Paljassaare linnuvaatlustorni uuendamine (2027).	EDT	City of Tallinn	€€€
E3	Keskkonnakasvatus	Tutvustatakse looduskaitsemeetmeid praktiliste programmide kaudu erinevatel üritustel vabas õhus ja koolide õppekäikudel üle Eesti.	EEB	Estonian Museum of Natural History	€

The project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The material reflects the views by the authors, and the European Commission or the CINEA is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

